

B. Linkomies:

Metsänhoitaja H. H. Hackstedt

H. H. HACKSTEDT.

**Suomalainen osanottaja suurvallan kiväärikonstruktio-
kilpailussa.**

Pyrkiessäni useita vuosia sitten syventymään venäläisen 3^{mm}:n kiväärin syntyvaiheisiin, olin venäläisestä ammattikirjallisuudesta havainnut, että kiväärin konstruktiokilpailun osanottajien joukossa, jossa sivumennen sanoen tavaataan sellaiset yli koko maailman tunnetut nimet kuin Gras-Kropatschek, Mauser, Larsen, Lee, Vetterli, Lebel, Hotchkiss, Mannlicher, Mosin, Daudeteau, Vitali, Krag-Jørgensen, Luger, Madsen ym. oli myös joku tuntematon "Gakstedt" (Hackstedt).

Aivoissa välähti ohimennen ajatus: — Hackstedt, olisikoan tuo suomalainen, mutta tuskin, sillä miten olisikaan

selitettävissä, että suomalainen niihin aikoihin olisi joutunut tällaiselle oudolle alalle. Kyllä kai hänestä silloin olisi enemmänkin kuultu. Lienee jokin ruotsalainen tai mahdollisesti baltti. —

Mutta jonkin vuoden kuluttua, kun asia jo oli unohtunut, Hackstedtin nimi uudelleen putkahti esille. Sain kuulla, että Sotamuseoon oli saatu vastaanottaa Hackstedtin keilukivääri, joka oli osallistunut 3''':n kiväärin konstruktiokilpailuun sekä erä Hackstedtin konstruktiopiirustuksia hänen suunnittelemlleen erilaisille kiväärityypeille. Sain myös tietää, että asianomainen konstruktööri oli suomalainen metsänhoitaja Hugo Hackstedt, sekä että lahjoittaja oli hänen poikansa, metsänhoitaja John Hackstedt, joka suhtautuen ymmärtävästi myöhemmin tekemääni tiedusteluun, on antanut minulle isästään seuraavat tiedot:

Metsänhoitaja Hugo Hamilkar Hackstedt oli syntynyt Kalvolassa 30. 12. 1837. Hänen vanhempansa olivat kaupunginsaarnaaja Gustav H. ja Catharina Mathilda, o.s. Lilljestränd. H. tuli ylioppilaaksi Porvoon lukiosta v. 1860 ja ryhtyi aluksi opiskelemaan matematiikkaa Helsingin yliopistossa kandidaattitutkintoa silmälläpitäen. Käytännölliset alat houkuttelivat kuitenkin enemmän ja kun vielä taloudellisillakin seikoilla oli toimialan valinnassa osuutensa, Hackstedt haki v. 1862 vasta perustettuun Evon metsäopistoon, jossa suoritti metsänhoitotutkinnon v. 1864. Vuosina 1864—66 Hackstedt suoritti metsänarvioimistöitä valtion sotilasvirkatalojen metsissä ja toimi tämän jälkeen vv. 1866—67 vt. opettajana Tampereen ala-alkeiskoulussa. Vv. 1868—69 hän toimi nivelläörinä Riihimäen—Pietarin rautatien rakennustyössä sekä osallistui myöhemmin myös Hangon radan tutkimustyöhön. Vuosina 1870—73 Hackstedt oli valtion uittopäällikkönä Kymijoen. Täällä hä-

nen tehtäviinsä mm. kuului uittoväylän perkaus- ja järjestytyöiden johtaminen. Toimessaan hän sai tunnustuksen huolellisuudestaan ja taloudellisuudestaan. Vv. 1873—74 Hackstedt rakennutti Inkeröisten paperitehtaan ensimmäiset rakennukset ja teki viimeksimainittuna vuonna opintomatkan Ruotsiin ja Tanskaan tutustuakseen näiden maiden metsänuudistamistapoihin ja metsänvartijakoulujen toimintaan.

Elokuussa 1874 Hackstedt määrättiin v.t. metsänhoitajaksi Evon—Vesijaon hoitoalueeseen sekä vuotta myöhemmin vakinaiseksi samaan virkaan, johon liittyi opetusvelvollisuus metsäopistossa ja v:n 1876 syksystä alkaen myös metsänvartijakoulussa. Hänen opetusaineinaan olivat matematiikka, uittotekniikka, tierakennus, punnitus, huoneenrakennus ja metsästys. Tässä virassa hän pysyi heinäkuun 20 p:ään 1904, jolloin sai omasta pyynnöstään eron. Hackstedt kuoli Jyväskylässä syyskuun 3. p:nä 1909.

Hackstedtin teknilliset harrastukset olivat varsin monipuoliset, mutta erityisesti asetekniikka oli hänen kiinnostuksensa kohteena.

Hänen ensimmäinen kiväärikonstruktiopiirustuksensa on v:lta 1867. Se esittää syöttökivääriä, jossa syöttöputki on sijoitettu kiväärin perään. Syöttöputkeen mahtuu 7 patruunaa. Patruunan hylsyt oli ajateltu valmistettavaksi paperista, kuten sen aikaisissa kivääreissä oli tavallista. Tälle konstruktiolle myönnettiin 10 v:n privileegi helmikuun 7. p:nä 1868 ja samana vuonna Hackstedt teki Wesander & C:o-nimisen yhtymän kanssa sopimuksen kiväärin valmistamisesta, mutta yritys jäi jostakin syystä toteuttamatta. Samaan aikaan Hackstedt suunnitteli pistoolin, jonka perässä oli 5 patruunan syöttöputki. Näiltä ajoilta on peräisin myös hänen piirtämänsä repeteritykin luonnos.

Erästä Hackstedtin v. 1876 suunnittelema 10,66 mm:n kaliiperisesta kivääristä saksalaisen asetehtaan Hein Junior in Suhl valmisti koekappaleen. Tämä oli harkkolukkoinen kertalatauskivääri, jonka lukko painui alas sen alapuolella olevasta vivusta vedettävässä. Liipaisimen rakenne oli samaa omaperäistä rakennetta, jota Hackstedt käytti myöhemmissäkin konstruktioissaan. Kivääri nimittäin laukaistiin tukin kaulaa ympäröivän oikean käden peukalolla.

Kenraalikuvernööri kreivi Heiden.

Tammikuussa v. 1887 Hackstedt suunnitteli venäläisestä Berdan-kivääristä syöttökiväärin varustamalla sen piipun oikealle puolelle kiinnitetyllä syöttöputkella, johon mahtui 8 patruunaa. Jousi syötti patruunat taakse päin. Evon metsäopiston seppä valmisti kivääristä koekappaleen, mutta käyttökelpoista siitä ei tullut. Kun silloinen kenraalikuvernööri Heiden samana vuonna kävi tarkastusmatkalla Evolla, kivääri esitettiin hänelle, ja hän kehoitti tarjoamaan sitä Venäjän valtiolle, koska Venäjällä juuri näinä aikoina suunniteltiin uuden kiväärin käyttäntöönottamista.

Kaartin aseparjassa Helsingissä valmistettiin nyt kivääristä ampumakelpoinen koekappale, joka esitettiin sotilasviranomaisille Pietarissa. Täällä putkilipasta kuitenkin jo pidettiin vanhentuneena osaksi siitä syystä, että keskus-

sytytyspatruuna saattoi tärähdyksestä räjähtää jo syöttöputkessa, jossa taaemman patruunan luoti nojasi edellisen patruunan nalliin, osaksi siitä syystä, että putkisyöttöisen kiväärin painopisteen asema vaihteli riippuen siitä, montako patruunaa syöttöputkessa oli, millä seikalla oli haitallinen vaikutus kiväärin tarkkuuteen. Seurauksena olikin, että kivääri hyljättiin.

Väsymättömästi uurastaen Hackstedt suunnitteli kiväärityypin toisensa jälkeen, kunnes pääsi niin pitkälle, että sotilasviranomaiset teettivät hänen suunnitelmansa mukaisesta kivääristä 2 kokeilukappaletta. Näistä toinen osallistui suoritettuihin perusteellisiin kokeihin, mm. ruostuttamis- ja hiekkakokeihin. Saatujen tietojen mukaan kivääri läpäisi tyydyttävästi kaikki kokeet. Koeammunnat suoritettiin tällä, kuten muillakin kokeilukivääreillä, aina sama aliupseeri, joka oli ollut erittäin ihastunut nimikkokivääriinsä. Useat kokeilutoimikunnan jäsenistä olivat olleet tyytyväisiä tähän suomalaisen metsänhoitajan konstruktion, mutta lopputulokseksi tuli kuitenkin, että kivääri tuli hyljättyksi.

Hackstedtin seuraava kiväärisuunnitelma valmistui niin myöhään, että Venäjällä jo oli ehditty ratkaista kiväärinkysymys Mosin-Nagant-kiväärin hyväksi, joten tämäkin yritys jäi tuloksettomaksi.

Tämän rohkean ja ennakkoluulottoman, ennen itsenäisyytemme aikoja varsin tuntemattomalla alalla toimineen konstruktöörin nimi on aihetta pelastaa unhoitukseen joutumasta.

H. H. HACKSTEDT

Finnish participant in the rivalry between the great powers over rifle construction.

In the literature dealing with the origin of the 3''' Russian rifle a number of men known all over the world are mentioned as constructors of the rifles tested in Russia. The name of Hackstedt alone remained completely unknown. Later it was discovered that Hackstedt was a Finnish forester who was interested in the construction of firearms. His oldest rifle dates from 1867. It is a tube loaded rifle with paper cartridges and the tube magazine at the butt of the stock. In 1887 Hackstedt constructed a tube magazine for the Russian Berdan rifle. The Russian Governor General in Finland Heiden happened to see this rifle and he urged Hackstedt to show it to the military authorities, as at this time plans were being made to adopt a new rifle in Russia. Hackstedt did so, but the military authorities considered his rifle old-fashioned. After this Hackstedt planned several new rifle types, one of which attracted so much attention that two test rifles of the same type were made. However, in the intense rivalry which followed the rifle did not win.

The forester Hackstedt was born in 1837, and he died in 1909.